

elsa

The European Law Students Association
UZHGOROD

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Юридичний факультет

VIII Міжнародна
науково-практична
конференція

"ЗАКАРПАТСЬКІ ПРАВОВІ ЧИТАННЯ"

Збірник матеріалів
Том 2

21-23 квітня 2016 року
м. Ужгород

**ПРОЕКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УНР,
ЙОГО ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВТЛЕННЯ В ЖИТТЯ**

Рекрутяк М.Я.,

студент 3 курсу історичного факультету,
Ужгородський національний університет

Метою статті є дослідження організаційних особливостей адміністративно-територіального устрою Української Народної Республіки в 1917-1920 р, його історичних витоків, спроб впровадження реформи в дію. Дослідження охоплює також період гетьманування Павла Скоропадського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історичним аспектам формування адміністративно-територіального поділу України присвячено праці Я. Верменич [5], Ю. Ганушака, П. Гураля, М. Дністрянского, В.Гриневиц [6], А. Ткачука, Р. Ткачука, М. Фролова, О.Огріць, О. Мироненко. Вадим Губань у статті «Історія становлення сучасного адміністративно-територіального устрою України [6]» прослідкував еволюцію територіального поділу українських земель протягом більш ніж тисячоліття, починаючи з часів Київської Русі і до сьогодення. С. Журавльов дослідив еволюцію поглядів М. С. Грушевського на українську державу [8, С. 211-215], що мала прямий вплив на роботу Української Центральної Ради та історичні рішення, що нею приймалися в часи національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Утворена на уламках Російської імперії у 1917-1918 рр. молода українська держава пройшла складний етап становлення системи управління та влади. Спочатку заявлена як автономія на теренах п'яти губерній в березні 1917 р, вже через три місяці постала перед складним вибором – стати незалежною національною державою чи залишитись автономною частиною «великої невідомої Російської федеративної республіки».

Згідно з III Універсалом Української Центральної Ради, виданим 7 листопада (20 листопада) 1917 р. Українська Народня Республіка обрала другий шлях, поширивши свою юрисдикцію на терени всіх дев'яти губерній під російської України, окрім Криму. Намагаючись якомога швидше закінчити I світову війну, Генеральний Секретаріат почав шукати компромісу із Центральними державами. Очільникам УНР потрібно було міжнародне визнання українською держави. Згідно з Берестейським мирним договором від 27 січня 1918 р. було не тільки визнано незалежність УНР, проголошену IV Універсалом, а й чітко окреслено кордони молодої держави. Німеччина та її союзники встановили не тільки дипломатичні, а й військово-політичні добросусідські зв'язки, відомі в сучасній історіографії як «хлібний мир». Важливим фактором було й те, що австро-угорська сторона взяла на себе зобов'язання створити окремий коронний край з територій, населених українським населенням.

Вигнання більшовиків із території УНР в лютому-березні 1918 р. дало змогу керівництву республіки на короткий час взятись за розвиток державного будівництва. Так, 6 березня 1918 року Центральна Рада прийняла Закон УНР «Про адміністративно-територіальний устрій України». Згідно з ним українська держава мала поділятись на землі, волості та громади. Загальна кількість земель, або ж регіонів становила 32 одиниці. Вадим Губань що реформу відносить до сьомого етапу становлення сучасного адміністративно-територіального устрою України [8].

Вибір терміну «земля» для означення «регіону», або «провінції» був викликаний насамперед фактором історичної пам'яті, в свій час Велике князівство Київське, більш відоме в історіографії як Київська Русь ділилось на землі-князівства, найбільшими з яких були Київська, Чернігово-Сіверська, Переяславська, Волинська та Галицька землі. Вони в свою чергу поділялись на волості, центрами яких були міста — «городи». Цей поділ зберігався й в Галицько-Волинській державі до кінця XIII століття. Галичина складалася з чотирьох основних князівств, які ліквідовувались при сильній княжій владі і виникали за її послаблення, а Волинь утворювала одне Володимирське князівство [9], яке в результаті міжусобиць і спадкових поділів володінь було подрібнене на ряд менших удільних князівств, число яких коливалось від п'яти до восьми.

Власне кажучи, принцип поділу давньоруської держави на землі як адміністративно-територіальні одиниці подібний сучасному адміністративному устрою Федеративної республіки Німеччини, оскільки в XI-XIII ст. Русь перетворилась спочатку на федерацію, а згодом на конфедерацію князівств. Лише протягом XII ст. виникло від 10 до 15 таких удільних князівств, кожне з яких мало незалежний політичний, економічний і навіть культурний статус [10, С.62].

Цілком справедливим було б повернення до історичної традиції в сфері адміністративного устрою, а саме застосування як у сфері термінології державного управління так і на практиці, у всіх сферах життя терміну «земля» саме у значення «провінція», при цьому позбувшись цієї залежності від прикметників, наприклад «Галицька», «Київська». Стаття 2 Закону УНР «Про адміністративно-територіальний устрій України» містить перелік всіх земель [2, С.181-182], зокрема із історичних знову мали «відродитись» так би мовити Чернігівщина, Переяславщина, Волинь та Сіверщина. Північ сучасної Луганщини та північний захід Донецької області згідно проекту мала займати Половецька земля, із центром в місті Бахмут, а схід Харківщини - Донецчина. Майже на всю територію сучасної Херсонщини мала простягатись земля під назвою Нове Запоріжжя (центр - місто Херсон), а Київ, Харків та Одеса мали б стати містами-землями, причому Харків займав б площу втричі більшу за столичний регіон, проте якщо подивитись на карту початку XXI століття, то ця територія дорівнює приблизно сучасній площі «матері міст руських».

Ще під час розробки проекту адміністративно-територіальної реформи УНР виникали численні дискусії. Сам закон 6 березня 1918 року був досить суперечливим. Є свідчення, що Михайло Грушевський мав власні погляди на адміністративний поділ, за яким кількість населення на землях мала складати приблизно 1 мільйон осіб [3]. Проте події Великої війни перешкодили діячам УНР здійснити задумане, оскільки побачивши їхню слабкість, Центральні держави привели до влади Павла Скоропадського, який скасував реформу і відновив старий імперський губернський поділ. Українська держава поділялась на 9 губерній та дві округи – Поліську із центром в Мозирі та Таврійську із центром в Бердянську. Крим та інші території визначались і УЦР, і гетьманом як території, яким передбачається автономний статус. Переговори велись не лише з представниками Криму та Кубані, а й з делегаціями Білоруської Народної Республіки, Королівством Румунією, Польською державою щодо спірних областей [4; С.217-232]. Проте, крах блоку Центральних держав та режиму Скоропадського, а пізніше поразка у війні з більшовиками не дала змогу реалізувати утворення єдиної держави на всіх українських етнічних землях.

Висновок. Підводячи підсумки слід зазначити, що в часи національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. робились спроби провести великі адміністративно-територіальні реформи, спираючись на історичний досвід часів Київської Русі. Дані заходи дали б змогу не тільки відмовитись від імперського принципу управління регіонами, а й закласти основи ефективної української адміністративної системи. Відмова від напрацювань УЦР в заданому напрямку в часи гетьманування П. Скоропадського призвело не тільки до повернення старого адміністративного поділу, а й до спроб ще більше пов'язати українську державу з новою «не більшовицького Росією», що в подальшому мало катастрофічні наслідки для молодій держави.

Список використаних джерел:

1. Третій універсал Української Центральної Ради. 7 листопада 1917 р. ЦДАВО України, ф. 1115, оп. 1, спр. 4, арк. 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://www.archives.gov.ua/Sections/AktZI/Revolution_1917-1921_p2/index.php?11
2. Українська Центральна рада: Документи і матеріали. У 2 т. – Т. 2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. / Упорядк.: В. Ф. Верстюк (керівник), О. Д. Бойко, Ю. М. Гамрецький, Г. М. Михайличенко, А. П. Огінська, Т. С. Осташко, В. М. Устименко, Є. П. Шаталіна, О. Й. Щусь, Л. В. Яковлева; Ред. кол.: В. А. Смолій (відп. ред.), В. Ф. Верстюк (заст. відп. ред.), Ю. М. Гамрецький, Б. В. Іваненко, Ю. Ю. Кондуфор, С. В. Кульчицький, Є. П. Шаталіна, О. Й. Щусь, Л. В. Яковлева. НАН України. Інститут історії України. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. – К.: Наук. думка. 1997. – 424 с. – (Пам'ятки історії України. Серія V: Джерела новітньої історії).
3. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія та сучасність. Видання друге, виправлене і доповнене / За заг. редакцією В. Г. Яцуби – К., 2002. – 270 с.
4. Бойко Олена. Територія, кордони і адміністративно-територіальний поділ Української Держави гетьмана П. Скоропадського (1918) / Олена Бойко // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. — 2009. — Випуск 3 — С. 217–232.
5. Верменич Я.В. Адміністративно-територіальний устрій українських земель / Я.В. Верменич // Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2003. – 688 с.; іл. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Administrativnyy_podil
6. Гриневич В. В. Моделі адміністративно-територіального устрою в Україні: політичні реалії, експерименти та перспектива реформування / В. В. Гриневич // Теорія та практика державного управління. - 2014. - Вип. 1. - С. 213-220. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2014_1_33
7. Губань Вадим. Історія становлення сучасного адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3159>
8. Журавльов С. А. Еволюція поглядів М. С. Грушевського на Українську державу / С. А. Журавльов // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Сер. "Історія та географія". - 2012. - Вип. 44. - С. 211-215. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ist_2012_44_54

9. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство / І. П. Крип'якевич. – Київ: Наукова думка, 1984. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://litopys.org.ua/krypgvol/krypgv04.htm#zem1>

10. Субтельний О. Україна Історія / Орест Субтельний (переклад з англ. Юрія Шевчука) – Київ: Либідь, 1991. – 512 с.

Науковий керівник: Офіцінський Роман Андрійович, д.і.н, професор, завідувач кафедри історії України.

ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ПРИЧИНИ ТА МЕТОДИ ЇХ ВИЯВЛЕННЯ

Рішко Б.С.,

студент 5 курсу юридичного факультету,
Ужгородський національний університет

Під латентною злочинністю слід розуміти частину всієї злочинності, як соціально-правове, масове негативне явища, що володіє своїми якісними і кількісними характеристиками, складається із сукупності незаявлених та незарєстрованих в встановленому законом порядку злочинів на певній території в певний період часу. [5, 20 с.]

Структурно латентна злочинність - є одним з різновидів кримінологічної класифікації. Значення класифікації латентних злочинів полягає не тільки в тому, що таким чином ці злочини виділяються із загального обсягу злочинності і групуються за видами, по ступеню поширеності, але і в тому, що завдяки чіткій класифікації ця частина злочинності стає більш доступною для системного аналізу структури і динаміки. Крім цього, така класифікація дозволяє найбільш об'єктивно судити про приблизний обсяг латентної злочинності, встановити її параметри, стан і структурні компоненти, оцінити ймовірні розміри розриву між фактичною кількістю скоєних злочинів та їх зарєстрованої частиною. [5, с.21]

Деякі автори навіть виділяють три різних підстави класифікації латентної злочинності:

- спеціальна класифікація (базується на специфічних рисах, властивих тільки латентної злочинності);
- загально кримінологічна (її основою вважається рівень латентності окремих видів злочинів);
- кримінально правова (заснована на об'єкті злочинного посягання) [4, 839]

У теперішній час існує більше десяти різних класифікацій латентної злочинності. У ряді перших, хто зробив спробу найбільш системно досліджувати латентну злочинність, були А.С. Шляпочников і Г.І. Забрянський. [3, с.98-103]

Подібний підхід дозволив їм виділити чотири групи латентних злочинів:

- До першої групи були віднесені злочини, вчинення яких очевидне. Інформація про них є у великій кількості і швидко поширюється. Потерпілий і його родичі зацікавлені в повідомленні про злочин у відповідні органи з метою встановлення і покарання злочинця;
- До другої групи автори віднесли злочини з обмеженою очевидністю. Потерпілі не завжди звертаються у відповідні органи за захистом порушеного права в силу різних причин: малозначності збитку, небажання витрачати час і

Наукове видання

ЗАКАРПАТСЬКІ ПРАВОВІ ЧИТАННЯ
Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції
(21-23 квітня 2016 року, м. Ужгород)

Том 2

Тексти публікуються в авторській редакції

Формат 60x84/16.

Умов.друк.арк. 0.12. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Зам. №5 Наклад 200 прим.

Видруковано ПП «АУТДОР-ШАРК»
88000, м. Ужгород, пл. Жупанатська, 15/1.

Тел.: 3-51-25.

E- mail: office@shark.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників,
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т №40 від 29 жовтня 2012 року

ISBN 978-617-7132-56-0

Закарпатські правові читання. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (21-23 квітня 2016 р., м. Ужгород) / Ужгородський національний університет; За заг. ред. В.І. Смоланки, О.Я. Рогача, Я.В. Лазура. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2016. – Т.2. – 214 с.

Для наукових та науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, студентів правничого напрямку, юристів-практиків, усіх, хто цікавиться питаннями юриспруденції.